

4. Úspory

- **Výdaje na spotřebu téměř 2 bil. korun, odložená spotřeba kolem 200 mld. korun**

Hrubé úspory tvoří nespotřebovanou část disponibilního příjmu domácností. Jsou relativně velmi kolísavou veličinou (graf 29), zejména po jednotlivých kvartálech v meziročním vyjádření. Logicky je to dáno prostým faktem, že velikost uskutečněných výdajů na spotřebu českých domácností se blíží nominálně i reálně dvěma bilionům korun. Ty tak jsou, pokud jde o dynamiku, daleko rigidnější veličinou než velikost odložené spotřeby ve výši kolem 200 mld. korun ročně.

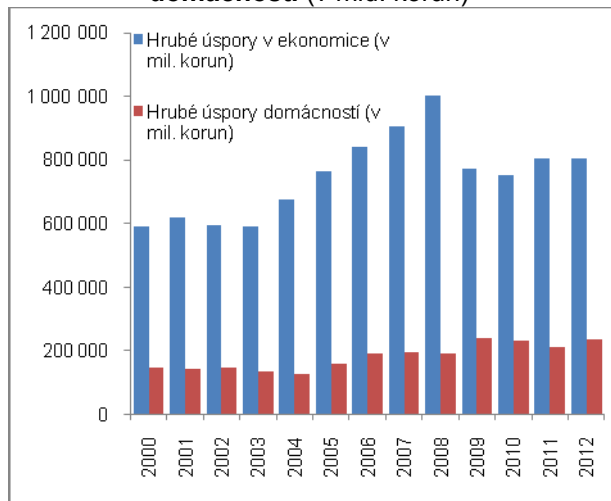
- **Úspory domácností rostou v ekonomicky nepříznivých obdobích**

Přesto je z grafu 28 patrné, že pro české domácnosti platí, že odkládají větší část svých příjmů zpravidla v ekonomicky nepříznivých obdobích – chovají se tedy z pohledu budoucnosti zodpovědně. Bylo tomu tak od druhého pololetí roku 2009, kdy hrubé úspory domácností „vylétly“ meziročně o téměř 40 % a jejich růst pokračoval i v dalších čtvrtletích tohoto krizového roku.

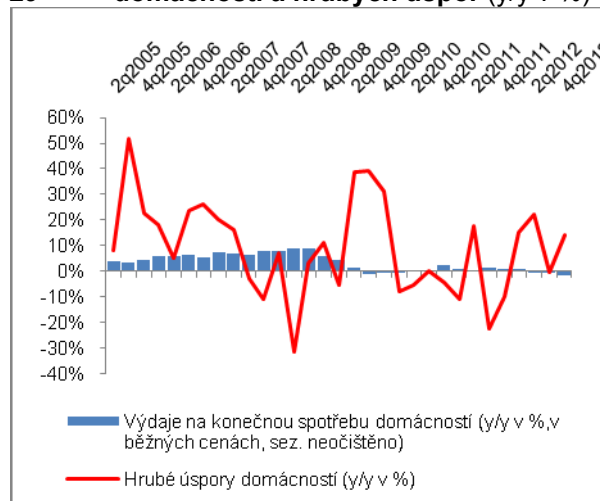
- **V roce 2012 stouply proti roku 2011 hrubé úspory o více než pětinu při velmi negativním vývoji mzdových příjmů a trhu práce**

Dalším obdobím silícího růstu úspor byl počátek roku 2012, kdy objem odložených peněz stoupl meziročně o více než pětinu a jejich meziroční přírůstek pokračoval i ve druhém čtvrtletí. Poté se však velikost odložené spotřeby významně zmírnila. Jistě to však nelze přičíst zlepšenému stavu rodinných rozpočtů. Tempo růstu nominálních mezd výrazně oslabilo (reálně dokonce průměrná mzda v nepodnikatelské sféře klesala osm čtvrtletí za sebou, v podnikatelské pak čtyři čtvrtletí za sebou). Ani situace na trhu práce k takovému vývodu neopravňovala. Na opětovný meziroční růst hrubých úspor domácností v posledním čtvrtletí 2012 mohla mít vliv nejasná očekávání pro rok 2013, kdy do poslední chvíle nebyly známy avizované daňové změny.

Graf č. 28 Hrubé úspory v ekonomice a sektoru domácností (v mld. korun)

Graf č. 29 Tempo výdajů na konečnou spotřebu domácností a hrubých úspor (y/y v %)

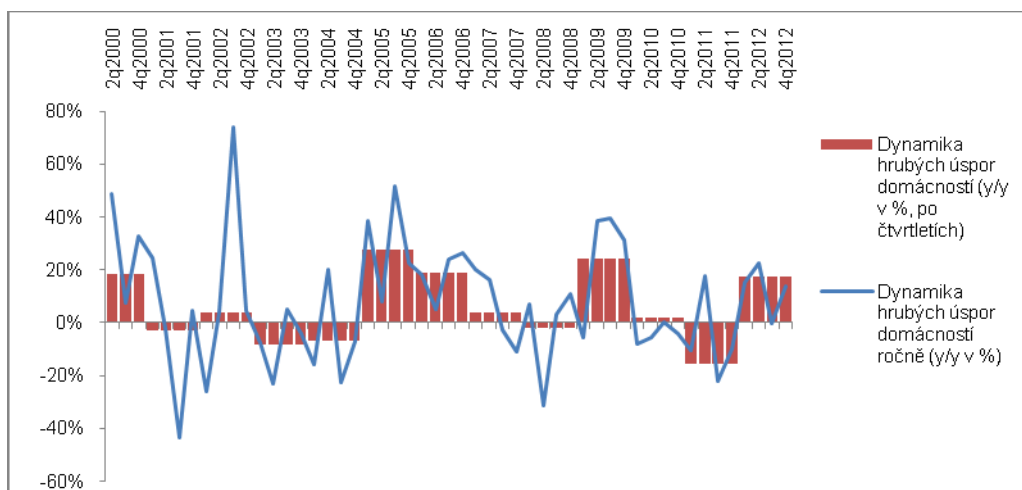

Pramen: ČSÚ, vlastní propočty

- **Hrubé úspory domácností tvoří jen zhruba čtvrtinu hrubých úspor v ekonomice**

Ač se zdá, že velikosti hrubých úspor v ekonomice musí dominovat úspory v sektoru domácností, není tomu tak. Jejich hrubé úspory představovaly za období 2000-2012 jen necelou čtvrtinu (24,3 %) úspor všech institucionálních sektorů ekonomiky ČR (graf 28). Nejvyšší byl jejich podíl v roce 2009 (31 %), kdy ostatní sektory trpěly více než domácnosti krizovým vývojem. Nejmenším dílem se domácnosti podílely na tvorbě hrubých úspor v ekonomice v roce 2004 (18,6 %). Tehdy se po reformě veřejných financí výrazně zvýšily hrubé úspory v sektoru vládních institucí a rostly i hrubé úspory finančních institucí.

Graf č. 30: Volatilita hrubých úspor domácností (y/y v % po letech a po čtvrtletích)

Pramen: ČSÚ, vlastní propočty

- **Odložená spotřeba ve výši 237 mld. korun v roce 2012 (+12,7 % růst meziročně) byla druhá nejvyšší od roku 1999**

V roce 2012 odložili lidé ze svých disponibilních příjmů 237,2 mld. korun (meziročně +26,8 mld. korun, tj. +12,7 %). Byl to druhý největší objem peněz patrný za období 1999-2012. Vyšší byly hrubé úspory domácností jen v roce 2009 (240,1 mld. korun). Z pohledu jejich chování pokud jde o nakládání s penězi a odložení budoucí spotřeby je tak z tohoto faktu patrné, že tendence spořit je u českých domácností vyšší v letech recesí a krizí.

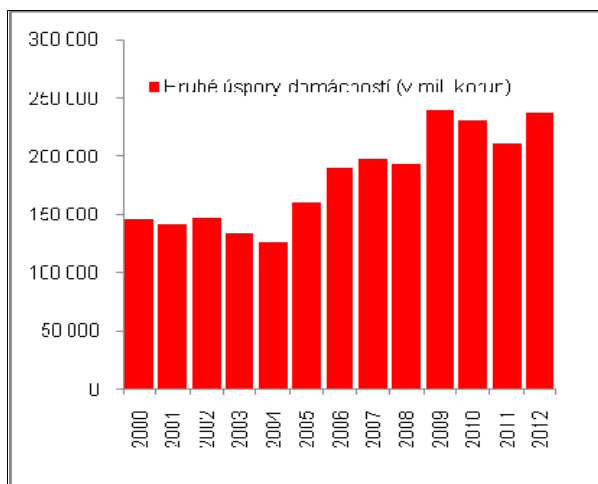
Jde o protichůdný postoj ve srovnání s ostatními institucionálními sektory, které v takovýchto dobách vykazují úspory spíše nižší – v roce 2009 klesly totiž celkové úspory v české ekonomice o téměř čtvrtinu (-22,7 %), v roce 2012 meziročně stagnovaly.

- **Tendence českých domácností spořit nejvyšší v letech krizí a recesí**

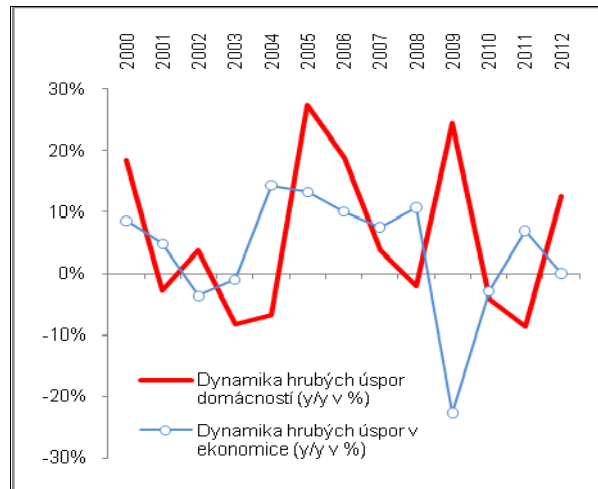
Meziroční nárůst hrubých úspor českých domácností odpovídá zmíněné tvorbě hrubých úspor v letech recese a obdobích růstů. V roce 2009 zvýšily české domácnosti objem svých nespotřebovaných disponibilních příjmů meziročně o téměř čtvrtinu (+24,4 %, tj. o 47 mld. korun). Byl to nominálně vůbec nejvyšší nárůst objemu hrubých úspor v tomto sektoru, přestože v procentním vyjádření stouply tyto úspory meziročně ještě více v roce 2005 (+27 %). Nominálně však činilo toto meziroční zvýšení méně (+34,4 mld. korun). Výši hrubých úspor domácností ČR v jednotlivých letech ukazuje graf 31, meziroční změny pak graf 32¹.

¹ Z grafu 32 je částečně patrná platnost tzv. Ricardovského ekvivalentu, který podle teoretika klasické ekonomie Davida Ricarda dokazuje komplementární charakter vývoje úspor. Velmi zjednodušeně řečeno: v obdobích, kdy úspory veřejného sektoru rostou, klesají úspory sektoru soukromého a naopak. I v ČR lze ve velmi zjednodušeném pojetí (vztaheno jen k sektoru domácností) vysledovat platnost tohoto Ricardovského ekvivalentu s výjimkou let konjunktury 2005-2007. Tehdy však působilo i na důchodové vztahy v české ekonomice mnoho netypických vlivů, které mohly tyto proporce modifikovat.

Graf č. 31 Hrubé úspory v ekonomice a sektoru domácností (v mil. korun)

Graf č. 32 Dynamika hrubých úspor domácností a v ekonomice (y/y v %)

Pramen: ČSÚ, vlastní propočty